

Experiences of Parents of Students with Learning Disabilities in Elementary Schools in Lordegan, Iran, in 2020

Mehrdad Mohammadi Armandi¹ , Minoo Mottaqi^{2,*}

¹ Master Student of Psychiatric Nursing, Community Health Research Center, Isfahan Branch (Khorasgan), Islamic Azad University, Isfahan, Iran

² Assistant Professor, Community Health Research Center, Isfahan Branch (Khorasgan), Islamic Azad University, Isfahan, Iran

Article history:

Received: 04 January 2022

Revised: 18 June 2022

Accepted: 11 July 2022

ePublished: 20 September 2022

*Corresponding author:

Minoo Mottaqi, Community Health Research Center, Isfahan Branch (Khorasgan), Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

Email: m.motaghi912@gmail.com

Abstract

Background and Objective: Children's learning has always been regarded as an important issue that determines the educational destiny of children in the future and can confuse teachers and parents. Therefore, this study aimed to explain the experiences of parents of students with learning disabilities in elementary schools in Lordegan, Iran, in 2020.

Materials and Methods: This qualitative study was conducted using a phenomenological approach. The study sample included mothers of children with learning disabilities in Lordegan who were selected using the convenience sampling method. The unstructured and in-depth interviews were conducted on 12 mothers until the information saturation stage was reached. The data were analyzed using Colaizzi's method and identification of the main and sub-concepts.

Results: The number of participants in the study was 12 (three men and nine females) and they were in the age range of 27-83 years. One of the participants was a widow and the rest were married. The initial code 1027 was obtained after Interviews in the form of 10 main concepts of parental loneliness with five sub-concepts, parental mental imbalance and aggression with six sub-concepts, feelings of failure and depression with six sub-concepts, parental involvement and follow-up with nine sub-concepts, parental effort and learning disability with 17 sub-concepts, financial problems and lack of cooperation of respective institutions with nine sub-concepts, community support with seven sub-concepts, physical and mental problems of the child with eight sub-concepts, concern for the future of the child with eight sub-concepts, and teacher influence with two sub-concepts.

Conclusion: Based on the obtained results, parents of children with learning disabilities feel lonely, their mental balance is disturbed, and they become aggressive and feel broken and depressed. In this regard, parents' participation and persistence, parents' efforts, the economic problems, and the lack of cooperation of the responsible institutions are quite obvious. Therefore, the parents of children with disabilities need various supports from the society and the educational system, and the necessity of all around support for these families is an inevitable reality that should not be ignored.

Keywords: Learning Disabilities; Parents' Experiences; Phenomenology; Primary Schools

Extended Abstract

Background and Objective

Children's learning has always been considered a major issue by educational psychology researchers and theorists. Learning disorders are one of the important problems that determine the educational fate of students. A learning disorder often hampers academic progress and may lead to a child's discouragement and decreased self-confidence. Parents have a vital role in the education of their children and are the most eligible group to participate in their school affairs. Children in the early stages of education are not able to do their homework without help from parents, especially mothers. Mothers face problems by playing this role and may not perform their other duties in an efficient manner, which can cause disturbances in the performance of their daily activities as well as mental and emotional problems in the family. In the present study, the experiences and challenges faced by parents of children with learning disabilities were described. Therefore, the present study aimed to explain the experiences of parents with children with learning disabilities.

Materials and Methods

This qualitative study was conducted using a phenomenological approach. The study sample included mothers of children with learning disabilities in Lordegan, Iran, who were selected using the convenience sampling method. The unstructured and in-depth interviews were conducted on 12 mothers until the information saturation stage was reached. Each interview session lasted between 30 and 90 min. In this study, interviews were conducted with the participants, and the ambiguous points of the interviews were clarified through the follow-up questions. The interviews continued until the intended meaning of participants' responses became clear. Finally, the next steps of Colaizzi's analysis were performed after the completion of the sampling and data saturation. The researcher gained a comprehensive understanding of the subject and identified significant and relevant phrases by reviewing the interviews several times.

MAX QDA 10 software was used for the ease of classification and the presence of a regular structure, but it did not prevent the researcher from performing deeper analysis. In order to validate the findings, the researcher conducted in-depth research for 10 months. Moreover, the interviewer used the method of review and transferability to increase credibility.

Results

The result of the interview analysis led to the extraction of 1027 primary codes from the participants' interviews using Colaizzi's method. Therefore, the process continued until the grouping of all the primary concepts in thematic categories and 77 codes were obtained at the second level. From the set of 77 codes in the second category, 10 third-level codes were formed which led to the creation of 10 main concepts of parental loneliness with five sub-concepts, disruption of parental psychological balance and aggression with six sub-concepts, feelings of frustration and depression with six sub-concepts, participation and persistence of parents with nine sub-concepts, parents' effort and learning disorder with 17 sub-concepts, economic problems and lack of cooperation from responsible institutions with nine sub-concepts, society's cooperation with seven sub-concepts, child's physical and mental problems with eight sub-concepts, worry about the child's future with eight sub-concepts, and teacher's impact with two sub-concepts (Table 2).

Conclusion

The current study examined the experiences of parents with students with learning disorders. The analysis of the data obtained from the interviews showed that the parents' answers to the interview questions fluctuated from the parents' feelings of loneliness to the teacher's influence. In this study, the experiences of parents with students with learning disorders have been identified and thoroughly analyzed with a qualitative approach. These experiences help make the treatment more effective by increasing parents' hope, and it is suggested that these experiences should be made available to the parents in form of pamphlets at the beginning of the child's treatment process.

تجارب والدین دارای دانش آموز مبتلا به اختلالات یادگیری: مطالعه پدیدارشناسی

مهرداد محمدی ارمندی^۱ ID، مینو متقی^{۲*}

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد روان پرستاری، مرکز تحقیقات سلامت جامعه، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران
^۲ استادیار، مرکز تحقیقات سلامت جامعه، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

چکیده

سابقه و هدف: با توجه به اهمیت یادگیری کودکان در سرنوشت تحصیلی آنان، اختلالات یادگیری موجب سردرگمی معلمان و والدین می‌شود. پژوهش حاضر با هدف تبیین تجارب والدین دارای دانش آموز مبتلا به اختلالات یادگیری در دبستان‌های شهر لردگان در سال ۱۳۹۸ طراحی و انجام شد.

مواد و روش‌ها: طرح پژوهش حاضر با رویکرد کیفی از نوع مطالعه پدیدارشناسی توصیفی بود. جامعه پژوهش را مادران دارای کودکان با اختلال یادگیری در شهرستان لردگان در سال ۱۳۹۸ تشکیل دادند. در این راستا، مصاحبه بدون ساختار و عمیق تا اشباع اطلاعات با ۱۲ نفر از مادران این گروه از کودکان در شهر لردگان انجام شد که به صورت هدفمند در دسترس انتخاب شده بودند و تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. داده‌ها از طریق روش کلایزی و مشخص کردن مضامین اصلی و فرعی تحلیل شد.

یافته‌ها: از مجموع ۱۲ نفر از شرکت‌کنندگان در پژوهش، ۳ نفر آقا و ۹ نفر خانم بودند. شرکت‌کنندگان در دامنه سنی ۲۷ تا ۸۳ سال بودند. در این میان یک نفر بیوه بود و بقیه متأهل بودند. پس از تحلیل مصاحبه‌ها، ۱۰۲۷ کد اولیه حاصل شد که در قالب ۱۰ مفهوم اصلی احساس تنهایی والدین با ۵ زیرمفهوم، بر هم خوردن تعادل روانی والدین و پرخاشگری با ۶ زیرمفهوم، احساس سرشکستگی و افسردگی با ۶ زیرمفهوم، مشارکت و پیگیری بودن والدین با ۹ زیرمفهوم، تلاش والدین و اختلال یادگیری با ۱۷ زیرمفهوم، مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول با ۹ زیرمفهوم، همراهی جامعه با ۷ زیرمفهوم، مشکلات جسمی و روحی کودک با ۸ زیرمفهوم، نگرانی از آینده کودک با ۸ زیرمفهوم و تأثیر معلم با ۲ زیرمفهوم شناسایی شد.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج، والدین دارای کودکان با اختلالات یادگیری احساس تنهایی می‌کنند، تعادل روانی والدین بر هم می‌خورد، دچار پرخاشگری می‌شوند و در نهایت احساس سرشکستگی و افسردگی می‌کنند. مشارکت و پیگیری بودن والدین و تلاش آنان، همراهی جامعه و مشکلات جسمی و روحی کودک، نگرانی از آینده کودک و تأثیر معلم از یک سو و مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول از سوی دیگر کاملاً مشهود است. لذا والدین به حمایت‌های مختلف از طرف جامعه و سیستم‌های آموزشی نیاز دارند و حمایت‌های لازم از این خانواده‌ها ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است.

واژگان کلیدی: اختلال یادگیری؛ پدیدارشناسی؛ تجارب والدین؛ مدارس ابتدایی

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۰/۱۴
تاریخ ویرایش مقاله: ۱۴۰۱/۰۳/۲۸
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۴/۲۰
تاریخ انتشار مقاله: ۱۴۰۱/۰۶/۲۹

تمامی حقوق نشر برای دانشگاه علوم پزشکی همدان محفوظ است.

* نویسنده مسئول: مینو متقی، مرکز تحقیقات سلامت جامعه، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.
ایمیل: m.motaghi912@gmail.com

استناد: محمدی ارمندی، مهرداد؛ متقی، مینو. تجارب والدین دارای دانش آموز مبتلا به اختلالات یادگیری: مطالعه پدیدارشناسی. مجله مراقبت پرستاری و مامایی ابن سینا، تابستان ۱۴۰۱؛ ۳۰(۳): ۲۳۰-۲۲۱.

مقدمه

شده است. اختلالات یادگیری از معضلات مهم و تعیین‌کننده سرنوشت تحصیلی فراگیران است [۱]. طبق یک مطالعه فراتحلیل، شیوع این اختلالات در کودکان ایرانی ۸/۸۱ درصد است که حاکی از شیوع زیاد این اختلال در ایران است [۱]. اختلال یادگیری اغلب سبب می‌شود پیشرفت تحصیلی برای کودک عذاب‌آور باشد و در برخی موارد موجب دل‌سردی و کاهش اعتمادبه‌نفس می‌شود [۲].

یادگیری کودکان همواره به‌عنوان مسئله‌ای جدی مورد توجه محققان و نظریه‌پردازان روان‌شناسی تعلیم و تربیت بوده است. در همین راستا یکی از مسائل مرتبط با یادگیری کودکان مربوط به درصدی از آنان است که با وجود داشتن بهره هوش طبیعی، مشکلات مختلفی در یادگیری دارند و همین مسئله همواره موجب تعجب و سردرگمی معلمان و والدین و سایر دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت

بر اساس پنجمین ویرایش راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی، اختلال یادگیری خاص یکی از نه طبقه اختلالات عصبی تحولی محسوب می‌شود که بر هیجان، توانایی یادگیری و حافظه افراد حین تحول اثر منفی می‌گذارد. شناخت به‌موقع کودکان دارای اختلالات یادگیری به معلمان و والدین کمک می‌کند نسبت به رفع اشکالات یادگیری آنان اقدام کنند و از افت تحصیلی که از آفت‌های بزرگ نظام آموزشی است، جلوگیری می‌کند [۳]. والدین نقشی حیاتی در تعلیم و تربیت فرزندان‌شان دارند و اصلی‌ترین و شایسته‌ترین گروهی هستند که باید در امور مدرسه مشارکت داشته باشند [۴].

امروزه با پیشرفت علوم و فنون و تغییر سبک یادگیری و آموزش در مدارس، وظایف تحولی خانواده‌ها افزایش یافته و گاهی مواقع به وظایف بحرانی تبدیل شده است. در این میان، اگر فرزند عملکرد مطلوبی نداشته باشد، والدین دچار ناامیدی، اضطراب و نگرانی می‌شوند که همه این‌ها شرایط بحرانی را برای خانواده‌ها به وجود می‌آورد و علاوه بر وظایف تحولی گسترده، وظایف بحرانی دیگری نیز بر عهده پدر و مادر می‌گذارد که والدین مجبور هستند با این بحران‌ها دست‌وپنجه نرم کنند [۵]. بدون یاری والدین خصوصاً مادران، کودکان در مراحل اولیه تحصیل قادر به انجام تکالیف خود نیستند؛ بنابراین، مادران با ایفای این نقش در سایر نقش‌های خود دچار مشکل می‌شوند و نمی‌توانند به نحو احسن وظایف دیگرشان را انجام دهند. این موضوع باعث مختل شدن کارهای روزانه، مشکلات روحی و روانی، مشکلاتی در روابط و ارتباطات خانوادگی و زناشویی می‌شود. بر اساس آمار منتشرشده، شمار دانش‌آموزان با اختلال یادگیری بین ۴ تا ۱۲ درصد گزارش شده است [۲].

در پژوهش حاضر با الهام از این روی‌آورد پژوهشی، به توصیف تجربه‌ها و چالش‌های پیش روی والدین دارای کودکان با اختلال یادگیری پرداخته شد. کم بودن داده‌های شواهدمحور در ارتباط با مشکلات این گروه از والدین در ایران از یک سو و تلاش برای دستیابی به مشکلات واقعی و ادراک‌شده والدین به صورت زنده از سوی دیگر به همراه تلاش برای تکمیل داده‌های موجود از چالش‌های والدین این گروه از کودکان از زاویه روانی-اجتماعی، ضرورت انجام پژوهش حاضر را هم در سطح نظری و هم در سطح به‌کار بسته توجیه می‌کند. از نظر اهمیت کاربردی، یافته‌های پژوهش حاضر به مسئولان حوزه سیاست‌گذاری، معلمان، والدین، مشاوران، روان‌شناسان و سایر متخصصانی که به‌نوعی با این حوزه ارتباط دارند، بسیار کمک خواهد کرد. در زمینه اهمیت نظری، یافته‌های پروژه حاضر افق‌های جدیدی را برای بسط یا تعدیل دیدگاه‌های تجربی و نظری مرتبط با مشکلات این گروه از والدین پیش روی متخصصان خواهد گشود. در این راستا، پژوهش حاضر با هدف تبیین تجارب والدین دارای دانش‌آموز مبتلا به اختلالات یادگیری طراحی و انجام شد.

روش کار

طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان

در پژوهش حاضر از روی‌آورد کیفی از نوع پدیدارشناسی

توصیفی استفاده شد. شرکت‌کنندگان پژوهش شامل مادران دارای کودک با اختلال یادگیری در شهرستان لردگان در سال ۱۳۹۸ بودند. روش نمونه‌گیری به صورت هدفمند در دسترس بود که تا رسیدن به مرحله اشباع نظری (۱۲ نفر) ادامه یافت. فرایند مصاحبه بین ۳۰ تا ۹۰ دقیقه بود.

ابزار

برای جمع‌آوری اطلاعات و به‌منظور دستیابی به چالش‌های پیش روی والدین در ارتباط با فرزند دارای اختلال یادگیری، سؤالات مصاحبه به صورت زیر ارائه شد:

«تجارب خود را از از کودک دارای اختلالات یادگیری بیان کنید.»

روش اجرا

بعد از گرفتن مجوزهای لازم علمی و اجرایی از کمیته‌های علمی و اداری مربوطه، هدف پژوهش به والدین شرکت‌کننده به اختصار توضیح داده شد و محرمانه ماندن اطلاعات شخصی آن‌ها در تمام منابع و مقالاتی که از این پژوهش استخراج می‌شود، به‌طور کامل تضمین شد. همچنین به هر کدام از والدین شرکت‌کننده توضیح داده شد که شرکت در این پژوهش پیامد ناگوار روانی و عاطفی برای آنان و فرزندان آن‌ها نخواهد داشت. شرکت‌کنندگان آزاد بودند که در هر زمان از ادامه همکاری صرف نظر کنند.

در این مطالعه با شرکت‌کنندگان مصاحبه شد و نکات مبهم مصاحبه‌ها با واکاوی‌ها و سؤالات پیگیرانه مصاحبه‌گر روشن شد، تاجایی که صراحت منظور آنان مشخص شد. مصاحبه‌ها تا جایی ادامه یافت که اشباع مفروضه‌ای در مصاحبه‌ها و نتایج آن حاصل شد؛ به این ترتیب که شرکت‌کنندگان جدید ایده تازه‌ای را مطرح نمی‌کردند و ایده‌های افراد قبلی را تکرار می‌کردند. این اشباع پس از مصاحبه با فرد دوازدهم حاصل شد که نقرات آخر همان مطالب قبلی را تکرار کردند؛ بنابراین، مصاحبه بعد از نفر دوازدهم متوقف شد. پس از اتمام نمونه‌گیری، با رسیدن به اشباع داده‌ها که از طریق تکرار کدهای استخراج‌شده طی مصاحبه دهم مشخص شد، مراحل بعدی روش تجزیه و تحلیل کلایزی (Colaizzi's method) انجام شد [۶]. این روش شامل رونوشت و بازخوانی مکرر مصاحبه‌ها، استخراج عبارات مهم و معنادار، یادداشت عبارات مهم در صفحه جدا، تنظیم معانی استخراج‌شده در قالب مضمون، ادغام کدهای مربوط به مضامین مشابه درون یک دسته موضوع، قسمت‌بندی مضمون‌های یک گروه بر اساس هدف پژوهش، ارائه پس‌خوراند نتایج به مصاحبه‌شوندگان و مقایسه آن‌ها با تجارب پژوهشگر است.

پژوهشگر با بررسی چندین و چندباره مصاحبه‌ها درک جامعی از موضوع به‌دست آورد و عبارات معنی‌دار و مرتبط

درگیر انجام پژوهش به صورت عمیق بود. به این شکل که پژوهشگر به طور کامل درگیر تحقیق (Prolonged engagement and persistent observation) بود و با مشارکت کنندگان که سعی شد تا جایی که امکان پذیر بود، از نظر سواد، شغل و ... همه گروه‌های جامعه را دربرگیرد، ارتباط صحیح و مناسب برقرار می‌کرد و پذیرای مفاهیم عمیقی بود. همچنین پژوهشگر برای افزایش دقت علمی تحقیق، در طول انجام مراحل تحقیق شرایطی را ایجاد کرد که مراحل مطالعه با جزئیات بازبینی شود. این کار را نفر دوم تحقیق که مدرک دکتری پرستاری داشت و نفر سومی انجام داد که مدرک دکتری سلامت در بحران و بلايا داشت و از تحقیق خارج بود (Peer debriefing).

محقق پس از انجام مصاحبه و استخراج اطلاعات و کدگذاری، به منظور تأیید یافته‌های مطالعه مجدداً به همه ۱۲ شرکت کننده مراجعه کرد (Member checking) و مشارکت کنندگان بازبینی کردند. پژوهشگر موافقت شرکت کنندگان را با برداشت آنان از مطالب بررسی کرد و به این ترتیب ارزیابی نمونه‌ها از مطالب نسخه برداری شده مدنظر قرار گرفت.

همچنین شرکت کنندگان فرصت نقد اظهارات خود را داشتند. محقق به خاطر صحت قابلیت انتقال پذیری پژوهش، داده‌ها را به ۸ نفر از جامعه پژوهش ارائه داد که نمونه نبودند و از نظر آن‌ها یافته‌ها تناسب لازم را داشتند (Transferability). از این طریق توافق و تأیید نمونه‌ها حاصل شد. همچنین به منظور اطمینان از مؤثق بودن داده‌ها، محقق تلاش خود را برای جمع‌آوری اطلاعات مبتنی بر تجربه متمرکز کرد که به عینی بودن داده‌ها کمک کرد و روشی برای تأیید مؤثق بودن اطلاعات بود.

نتایج

تعداد شرکت کنندگان در پژوهش ۱۲ نفر بود. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آنان در جدول ۱ آمده است. از طریق تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها با استفاده از روش کلایزی، ۱۰۲۷ کد اولیه از مصاحبه‌های شرکت کنندگان استخراج شد. بدین ترتیب تا گروه‌بندی تمام مفاهیم اولیه در دسته‌های موضوعی کار ادامه یافت و ۷۷ کد در سطح دوم به دست آمد. کار ادامه یافت و از مجموع ۷۷ کد دسته دوم، ۱۰ کد سطح سوم تشکیل شد. در نهایت ۱۰ مفهوم اصلی احساس تنهایی والدین با ۵ زیرمفهوم، برهم خوردن تعادل روانی والدین و پرخاشگری با ۶ زیرمفهوم، احساس سرشکستگی و افسردگی با ۶ زیرمفهوم، مشارکت و پیگیری بودن والدین با ۹ زیرمفهوم، تلاش والدین و اختلال یادگیری با ۱۷ زیرمفهوم، مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول با ۹ زیرمفهوم، همراهی جامعه با ۷ زیرمفهوم، مشکلات جسمی و روحی کودک با ۸ زیرمفهوم، نگرانی از آینده کودک با ۸ زیرمفهوم، تأثیر معلم با ۲ زیرمفهوم استخراج شد که در جدول ۲ مشخص شده است.

مشخص شدند؛ به این صورت که عبارات مرتبط و دارای معنی، کدگذاری شدند، عبارات تکراری حذف و عبارات دارای مضامین شبیه به هم در یک طبقه قرار داده شدند. در این راستا، بر اساس داده‌های گردآوری شده از طریق مصاحبه و یادداشت‌های پژوهشگر، مضامین اصلی و فرعی مشخص شدند. در این مرحله پس از مصاحبه‌های عمیق بالینی با والدین دارای فرزند با اختلال یادگیری، تجارب دست اول آنان استخراج و ضبط شد. در این مطالعه پژوهشگر بعد از اتمام تحقیق، طی جلسات حضوری در مدرسه حداقل به مدت ۲۰ دقیقه در خصوص اختلالات یادگیری برای والدین توضیحاتی را ارائه داد و از ۱۲ مشارکت کننده در پژوهش، ۷ نفر را به متخصص ارجاع داد. برخی از مشارکت کنندگان که به شرکت در جلسات مشاوره نیاز داشتند، راهنمایی شدند. برخی از آنان نیز برای اختلالات دیگر فرزندانشان نیاز به مراجعه به روان‌پزشک داشتند که راهنمایی و اقدامات لازم انجام شد. به منظور سهولت دسته‌بندی و وجود ساختار منظم از نرم‌افزار MAX QDA نسخه ۱۰ استفاده شد، ولی استفاده از آن مانع عمیق شدن محقق در تجزیه و تحلیل نشد.

دقت مطالعه (Rigour)

در تحقیقات کیفی، روایی داده‌ها به میزانی اطلاق می‌شود که یافته‌های تحقیق بیانگر واقعیت باشد. از این طریق روایی به درجه دقت و درستی اطلاعات مربوط می‌شود. اعتبار زمانی حاصل می‌شود که یافته‌های مطالعه کیفی بیانگر واقعیت باشد. اعتباریابی در پژوهش‌های کیفی به وابستگی، انتقال‌پذیری و تأییدپذیری اشاره دارد. منظور از وابستگی در پژوهش کیفی آن است که یک پژوهشگر دیگر، همان تحقیق را با همان روش انجام دهد و به یافته‌های مشابهی برسد. انتقال‌پذیری آن است که آیا یافته‌های یک پژوهش را می‌توان در محیط دیگر به کار بست که با پژوهش اصلی مشابه باشد. تأییدپذیری هم در یافته‌های پژوهش و هم در تفسیر و نتایج پژوهش کاربرد دارد. پایایی به میزانی اطلاق می‌شود که یک متغیر تصادفی ممکن است تعادل و ثبات نتایج را تحت تأثیر قرار دهد.

برای تعیین پایایی تحقیق دو مسئله بیان شده است؛ مسئله اول به دقت بودن اطلاعات گردآوری شده از شرکت کنندگان در پژوهش مربوط است و از آنجاکه احتمال دارد شرکت کنندگان در پژوهش اطلاعات دقیق و درستی از پدیده مدنظر نداشته باشند و نتوانند اطلاعات را ارائه دهند، برای کاهش و حذف این مشکل از شرکت کنندگان مختلف استفاده می‌شود. مسئله دوم به ابزار گردآوری داده‌ها (مصاحبه‌گر و مشاهده‌گر) مربوط است که ممکن است در فرایند گردآوری داده‌ها بی‌دقتی و سوگیری کند. به طور کلی راهبرد اصلی و مهم برای تعیین پایایی تحقیق کیفی، میزان قابلیت اجرای مجدد تحقیق است [۷].

بدین منظور پژوهشگر برای اعتبار یافته‌ها به مدت ۱۰ ماه

جدول ۱: مشخصات شرکت کنندگان در پژوهش

ردیف	شماره شرکت کننده	سن	جنس	وضعیت تأهل	تعداد فرزند	تعداد فرزند با اختلال یادگیری	تحصیلات	شغل	چند همسری
۱	شماره ۱	۳۶	مؤنث	متأهل	۲	۲	ابتدایی	خانه دار	تک همسری
۲	شماره ۲	۲۷	مؤنث	متأهل	۴	۴	دیپلم	خانه دار	تک همسری
۳	شماره ۳	۴۴	مؤنث	متأهل	۳	۱	لیسانس	خانه دار	تک همسری
۴	شماره ۴	۲۹	مؤنث	متأهل	۲	۱	دیپلم	خانه دار	تک همسری
۵	شماره ۵	۴۸	مؤنث	متأهل	۶	۱	بی سواد	خانه دار	تک همسری
۶	شماره ۶	۳۹	مذکر	متأهل	۳	۲	لیسانس	شغل آزاد	تک همسری
۷	شماره ۷	۳۸	مؤنث	متأهل	۳	۲	لیسانس	کارمند	تک همسری
۸	شماره ۸	۶۵	مذکر	متأهل	۶	۱	پنجم ابتدایی	شغل آزاد	دو همسری
۹	شماره ۹	۸۲	مذکر	متأهل	۱۷	۱	پنجم ابتدایی	از کار افتاده	دو همسری
۱۰	شماره ۱۰	۴۵	مؤنث	متأهل	۷	۲	بی سواد	خانه دار	تک همسری
۱۱	شماره ۱۱	۴۰	مؤنث	بیوه	۲	۱	راهنمایی	خانه دار	تک همسری
۱۲	شماره ۱۲	۳۳	مؤنث	متأهل	۱	۱	لیسانس	مغازه دار	تک همسری

جدول ۲: مفروضه های اصلی و فرعی تجارب والدین دارای فرزند با اختلال یادگیری

مضمون اصلی	مضمون فرعی	مضمون اصلی	مضمون فرعی
تنهایی والدین	احساس تنهایی مادر درک و همراهی مادر توسط پدر (تنهایی مادر) همکاری نکردن و دخالت های فامیل در خانواده بی توجهی یکی از والدین به وضعیت تحصیلی کودک عدم درک والدین از طرف فرزندان	همدلی راننده سرویس مدرسه با والدین بیان مشکلات با دیگران و دردودل کردن والدین همکاری خانواده و فامیل با والدین تلاش های کودک برای پیشرفت تحصیلی دل سوزی معلمان (همراهی و حمایت جامعه) ارتباط با همسایه حمایت خیران	همراهی برخی نهادهای اجتماعی
برهم خوردن تعادل روانی والدین و پرورشگری	دعوا و کشمکش درون خانواده عدم پذیرش مشکل از طرف والدین پرورشگری والدین با کودکان فشار زیاد و برهم خوردن تعادل روانی والدین بی سواد و کم سواد والدین آگاهی نداشتن والدین	مشکلات رشدی کودک اختلالات روحی کودک مشکلات گفتاری اثرات و عوارض دارویی روی کودک پرورشگری کودک مورد تمسخر واقع شدن کودک بیماری های جسمی کودک تعارض کودک	مشکلات جسمی و روحی کودک
احساس سرشکستگی و افسردگی	انکار و احساس سرشکستگی از حضور کودک در مدرسه استثنائی پنهان کاری والدین احساس غم و افسردگی در والدین خودخوری والدین سرزنش خود توسط والدین احساس سرشکستگی والدین در بین همسایه ها	نگرانی از آینده و تلاش برای آموزش سردرگمی و درماندگی والدین استیصال والدین ناامیدی والدین دلواپسی والدین برای آینده مقایسه کودک با دیگران نگرانی و تشویش از آینده کودک نگرانی از آینده و نصیحت های مشفقانه	نگرانی از آینده کودک

ادامه جدول ۲.

مشارکت و مراقبت والدین در تحصیل فرزند	
مقصر دانستن برخی معلمان تأثیر معلم بر رفتار کودک	تأثیر معلم
پیگیری بودن والدین	مشارکت و پیگیری بودن والدین
مشارکت و همراهی والدین با همدیگر	مشارکت و پیگیری بودن والدین
اطلاعات والدین از اختلالات	مشارکت و پیگیری بودن والدین
تقویت منفی	مشارکت و پیگیری بودن والدین
توسل به تنبیه برای آموزش	مشارکت و پیگیری بودن والدین
بی‌اثر بودن تنبیه	مشارکت و پیگیری بودن والدین
شادمانی از موفقیت‌های اندک	مشارکت و پیگیری بودن والدین
تشویق کودک به درس خواندن	مشارکت و پیگیری بودن والدین
بی‌توجهی و شیطنت کودکان	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول
مشکلات آموزشی و متوسل شدن به کتب کمک‌درسی	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول
شاکی بودن از نظام آموزشی	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول
اختلالات یادگیری کودکان	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول
تلاش و اصرار والدین برای یادگیری کودک	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول
قبولی و مردودی خودخواسته والدین	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول
اختلال یادگیری و تلاش بی‌وقفه مادر برای یادگیری	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول
اختلال یادگیری و پیگیری والدین	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول
تأثیرات بحران کرونا بر یادگیری	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول
مشکلات یادگیری و تلاش والدین با گرفتن معلم خصوصی	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول
اختلال در یادگیری، بی‌نظمی، حواس‌پرتی	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول
بازیگوشی کودک	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول
اختلال یادگیری در ریاضیات	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول
اختلال در خواندن، اختلال در نوشتار	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول
متوجه شدن والدین در خصوص اختلال یادگیری کودک	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول
بی‌علاقگی کودک به درس	مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول

مضمون اصلی (۵) تلاش والدین و اختلال یادگیری:

«...معلمان گفتن چیزی بلد نیست و مرکز اختلالات هم بهم گفتن نمی‌دونیم امیر خودش نمی‌خواد درس بخونه یا واقعاً اختلال داره که یاد نمی‌گیره. این جور بود دیگه...»

مضمون اصلی (۶) مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول:

«...تو خونه کسی رو نداشتیم بهم کمک کنه. خودم کار می‌کردم و خرجیم رو مجبور بودم دربیارم. میرفتم تو خونه پیرزنی کار می‌کردم که خرجم دربیاره...»

مضمون اصلی (۷) همراهی جامعه:

«... بچه را می‌بردم پیش همسایه‌ها براش املا می‌گفتن. به من گفتن بچه ات رو بیار تا براش درس بگیریم. زن همسایمون خیلی براش دلسوزی می‌کرد. می‌گفت بیارش تا خودم براش درس بگیرم و من می‌برد پیش زن تا براش بگه...»

مضمون اصلی (۸) مشکلات جسمی و روحی کودک:

«... عکس دستشو که گرفتیم، گفتن خانم رشدش مشکل داره. رشدش عکس بچه شش ساله رو نشون می‌داد؛ یعنی رشدش خوب نبود. رشد جسمش نسبت به سنش کم بود...»

پاسخ‌های والدین دارای کودکان با اختلال یادگیری را می‌توان به ۱۰ مضمون اصلی تقسیم کرد که عبارت بودند از:

مضمون اصلی (۱) احساس تنهایی والدین:

«... شوهرم تا شام می‌خورم، می‌ره سراغ کار خودش و دیگه با من و بچه‌ها کاری نداره (بغض گلوی مادر را گرفته)...»

مضمون اصلی (۲) برهم خوردن تعادل روانی والدین و پرخاشگری:

«... عصبانی که می‌شد، مادرشون با من دعوا می‌کرد. می‌گفت به بچه‌ها چیزی نگو. رابطه با خانمم خیلی خوب بود، ولی سر بچه‌ها با هم خیلی درگیر بودیم. بچه‌ها به حرف گوش نمی‌کردند و خانم ازشون دفاع می‌کرد و درگیر می‌شد. البته درگیری لفظی بود...»

مضمون اصلی (۳) احساس سرشکستگی و افسردگی:

«... همسایه‌ها به من گفتن برو پیش شوهرت بهت کمک کنه و بچه‌ها رو درس بده. از همسایه‌ها سرکوفت می‌شنیدم...»

مضمون اصلی (۴) مشارکت و پیگیری بودن والدین:

«... باید بزمنشون تا درس بخونن. می‌گم رضا حسین درس بخونین، ولی نمی‌خونن. منم مجبورم در حد دو، سه تا سیلی بزمنشون تا مگر درس بخونن...»

مضمون اصلی (۹) نگرانی از آینده کودک:

«... همیشه برایشون ناراحتیم. می‌گم خدایا می‌شه بچه‌ها به جایی برسند. فکر می‌کردم پیش خودم که آینده بچه‌ها می‌خوان چه کاره بشن. فکر می‌کنم بچه‌های من آخه چی می‌خوان بشن...»
مضمون اصلی (۱۰) تأثیر معلم:
«... از دست معلمش ناراحت بودیم. خیلی بد باهاش کار کردن و معلمش گفت که بچه‌ها را با تشویق به درس خواندن وادار کنی، ولی این کارو نمی‌کردن معلمشون و من به مدیر گفتم که بهش بگین کار را انجام بدهم...»

بحث

در پژوهش حاضر تجارب والدین دارای دانش آموز مبتلا به اختلالات یادگیری بررسی شد. تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها نشان می‌دهد پاسخ‌های والدین از احساس تنهایی والدین تا تأثیر معلم در نوسان است. یافته‌های پژوهش حاضر با شواهد پژوهشی موجود در ایران در ارتباط با نگرانی‌های والدین همخوان است. پژوهشی در ایران در خصوص مادران کودکان با اختلالات بیان می‌کند در بین والدین کودکان با ناتوانی، مادران مسئولیت بیشتری را در رابطه با امور روزمره کودکان با ناتوانی به عهده دارند. به همین دلیل مادران بیشتر در خطر ابتلا به احساس تنهایی قرار دارند و احساس تنهایی بیشتری را تجربه می‌کنند [۸].
درون‌مایه دیگری که در این پژوهش به دست آمد، برهم خوردن تعادل روانی والدین و پرخاشگری بود که شامل زیرمفهوم‌هایی همچون پرخاشگری والدین با کودکان، فشار زیاد و برهم خوردن تعادل روانی والدین، دعوا و کشمکش درون خانواده، عدم پذیرش مشکل از طرف والدین، ناآگاهی والدین و بی‌سوادی و کم‌سوادی آنان بود.

van Eldik و همکاران [۹] در پژوهش خود که در خصوص نقض تعارض والدین بر عملکرد کودکان بود، نشان دادند رابطه بین والدین عملکرد کودکان را دچار چالش می‌کند و رفتار متعارض والدین خطراتی را در حوزه‌های عملکرد کودک به همراه دارد. روابط بین والدین روی عملکرد کودک با گذشت زمان ادامه خواهد داشت و برنامه‌های پیشگیری و مداخله با هدف سلامت روان کودکان می‌توانند بر روابط بین والدین تمرکز داشته باشند.

از دیگر درون‌مایه‌های اصلی به دست آمده در این پژوهش، احساس سرشکستگی و افسردگی بود که شامل زیرمفهوم‌های احساس غم و افسردگی در والدین، احساس سرشکستگی والدین در بین همسایه‌ها، خودخوری والدین، پنهان کاری والدین، سرزنش خود توسط والدین و انکار و احساس سرشکستگی از حضور کودک در مدرسه استثنایی بود. Scherer و همکاران [۱۰] در پژوهش خود که درباره افسردگی والدین با کودکان مبتلا به اختلال رشدی بود، از افزایش سطح علائم افسردگی در میان والدین کودکان مبتلا به اختلالات رشدی صحبت کردند. والدین در معرض خطر بیشتری از

افسردگی و اضطراب هستند. به دلیل وجود عوامل استرس‌زا از جمله افزایش تقاضای مراقبت و فشار اقتصادی این موضوع به‌ویژه در کشورهای با درآمد کم و متوسط مهم‌تر است.

از دیگر درون‌مایه‌های اصلی به دست آمده در این پژوهش مشارکت و پیگیری بودن والدین است که شامل زیرمفهوم‌های توسل به تنبیه برای آموزش، بی‌تأثیر بودن تنبیه، تشویق کودک به درس خواندن، پیگیری بودن والدین، مشارکت و مراقبت والدین در تحصیل فرزند، اطلاعات والدین از اختلالات، شادی از موفقیت‌های اندک، همدلی و همراهی والدین با همدیگر و تقویت منفی است. الهی و همکاران [۱۱] در پاسخ به سؤال درباره مشارکت والدین در فرایند تحصیلی فرزندان بیان کردند که مشارکت والدین در فرایند یادگیری فرزندان فرصت کافی را برای موفقیت فراهم می‌کند. این بُعد به‌طور قابل توجهی با انگیزش کودکان برای یادگیری، توجه، پایداری وظیفه و مهارت‌های پذیرش واژگان و مشکلات رفتاری کم ارتباط دارد. مشارکت والدین به میزان درگیر شدن والدین با آموزش فرزندان اشاره دارد. مشارکت شامل ارتباط معنادار با کارکنان مدرسه و بروز رفتاری می‌شود که با یادگیری کودک در مدرسه، خانه و محیط اجتماع مرتبط است.

درون‌مایه دیگری که در این پژوهش به دست آمد، تلاش‌های والدین و اختلال یادگیری کودک بود که شامل زیرمفهوم‌های اختلال یادگیری و پیگیری‌های والدین، مشکلات یادگیری و تلاش والدین با گرفتن معلم خصوصی، اختلال در یادگیری بی‌نظمی - حواس‌پرتی، بازیگوشی کودک، اختلال یادگیری در ریاضیات، اختلال در خواندن، اختلال در نوشتار، قبولی و مردودی خودخواسته والدین، اختلال یادگیری کودکان، تأثیرات بحران کرونا بر یادگیری، مشکلات آموزشی و متوسل شدن به کتب درسی، متوجه شدن والدین در خصوص اختلال یادگیری کودکان، شاکی بودن از نظام آموزشی، اختلال یادگیری و تلاش بی‌وقفه مادر برای یادگیری، تلاش و اصرار والدین برای یادگیری کودک، بی‌علاقگی کودک به درس و بی‌توجهی و شیطنت کودک است.

ذوقی پایدار و همکاران [۱۲] در همین راستا بیان می‌کنند که شیوه تعامل والدین با کودکان اثرات متفاوتی روی آن‌ها دارد. اگر والدین به گونه‌ای مثبت و مفید در مسائل تحصیلی کودکان دخالت کنند، یادگیری کودکان بهبود می‌یابد، اما اگر والدین به شیوه‌های منفی و خشن در یادگیری کودکان دخالت کنند، یقیناً کودکان با پیشرفت نخواهند کرد. بیشتر والدین نمی‌دانند چگونه در یادگیری کودکان سهمی داشته باشند. شیوه‌های دخالت والدین در یادگیری کودکان سازه‌ای چندبعدی است که دامنه وسیعی از ویژگی‌ها و رفتارهای والدین را دربرمی‌گیرد.

یکی دیگر از درون‌مایه‌هایی که در این پژوهش به دست آمد، مشکلات اقتصادی و همراهی نکردن نهادهای مسئول بود که شامل زیرمفهوم‌های تجارب شغلی، تحمیل هزینه اضافی به خانواده، بی‌کسی و تنگ‌دستی، تنگناهای مالی و نبود کمک‌های کافی

مشاوره نیاز دارند. روش‌های هیپنوتیزم اثبات شده است که این روش‌ها در موارد مختلف اضطراب را کاهش می‌دهند.

آخرین درون‌مایه‌ای که از این پژوهش به دست آمد، تأثیر معلم است که شامل زیرمفهوم‌های مقصر دانستن برخی معلمان و تأثیر معلم بر رفتار کودک است. بی‌شک معلم در سیستم آموزشی نقش بی‌ظنیر، ظریف و تأثیرگذاری دارد که هم بر خانواده و هم بر دانش‌آموزان مؤثر خواهد بود. در صورت ایجاد تأثیرات مثبت بر دانش‌آموز باعث ارتقای کمی و کیفی آموزش خواهد شد و در صورت ایجاد تأثیرات منفی نیز به همان اندازه باعث کاهش سطوح آموزشی خواهد شد. مرتضی و همکاران [۱۷] در همین راستا اشاره کردند که معلم و دانش‌آموز رابطه دوجانبه و تفکیک‌ناپذیری را با هم دارند. از عوامل مؤثر در این رابطه می‌توان به نقش عوامل شناختی یعنی دانش معلم و عوامل احساسی یا نحوه تشویق و ترغیب دانش‌آموزان در کلاس نام برد. معلم در کلاس نقش حیاتی نسبت به کاهش پیچیدگی شناختی و زبانی مطالب درسی دارد و فرایند یادگیری را تسهیل می‌دهد. با این حال کار معلم هنگامی ثمربخش است که با دانش‌آموزان همکاری کنند و معلم در کلاس با دانش‌آموزان مشارکت داشته باشد، گام‌به‌گام با آن‌ها پیش برود و آن‌ها را راهنمایی کند.

هر پژوهشی در بطن خود محدودیت‌هایی دارد. از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر عدم دستیابی به کدهای احتمالی دیگر بود. پیشنهاد می‌شود مطالعات بیشتری با همین روش‌شناسی روی شرکت‌کنندگان مشابه انجام شود.

نتیجه‌گیری

در این پژوهش تجارب ناشی از تبیین تجارب والدین دارای دانش‌آموز مبتلا به اختلالات یادگیری با رویکرد کیفی و با ژرفای بیشتری شناسایی شد. بهره‌گیری از این تجارب کمک می‌کند با افزایش امیدواری والدین، انجام مراقبت‌های درمانی اثربخش‌تر شود. پیشنهاد می‌شود این تجارب به صورت پمفلت در ابتدای مسیر درمان کودک در اختیار والدین قرار گیرد.

تشکر و قدردانی

از همه شرکت‌کنندگان در پژوهش و همه کسانی که در اجرای این پژوهش همکاری داشتند، تشکر و قدردانی می‌شود.

تضاد منافع

نتایج پژوهش حاضر به ضرورت شفاف ارائه شده است و تضاد منافی برای مؤلف وجود ندارد.

ملاحظات اخلاقی

ملاحظات اخلاقی در پژوهش با جلب رضایت آگاهانه شرکت‌کنندگان رعایت شده است. همچنین به افراد درباره محرمانه بودن نتایج اطمینان داده شد.

سهم نویسندگان

مقاله حاضر از طرح پژوهشی مصوب دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان (واحد

سازمان‌های مسئول، مشکلات مالی و معیشتی والدین، مشکلات درمانی و تحمیل هزینه‌های سنگین، مشقت‌های درمان و بیماری‌های والدین است. Kesuma و Dirhamsyah [۱۳] در خصوص تأثیر مسائل اقتصادی والدین بر تحصیل کودکان بیان کردند که فرایند آموزش از طریق فعالیت‌های یادگیری به امکانات و زیرساخت‌های کافی نیاز دارد تا نتایج مطلوب یادگیری محقق شود. به همین دلیل فرایند آموزش به بودجه نیاز دارد. با توجه به اینکه والدین وضعیت اقتصادی-اجتماعی متفاوتی دارند، وجود توانایی اقتصادی-اجتماعی والدین تأثیر مثبتی در پیشرفت یادگیری دانش‌آموزان دارد.

از دیگر درون‌مایه‌هایی که در این پژوهش به دست آمد، همراهی جامعه بود که شامل زیرمفهوم‌هایی از جمله دل‌سوزی معلمان، ارتباط با همسایه، حمایت خیران، همدلی راننده سرویس مدرسه با والدین، بیان مشکلات با دیگران و دردودل کردن والدین، همکاری خانواده و فامیل با والدین و تلاش‌های کودک برای پیشرفت تحصیلی است. باستانی و همکاران [۱۴] در راستای بحث نوع دوستی و همراهی جامعه بیان کردند که حمایت اجتماعی بزرگ‌ترین و قوی‌ترین نیرو برای مقابله موفقیت‌آمیز و آسان افراد در زمان درگیری با شرایط تنش‌زا است. هنگام مواجهه فرد با تنش مهم‌ترین تأثیر حمایت اجتماعی، بدون توجه به سطح آن، بهبود وضعیت سلامت فرد است.

از دیگر درون‌مایه‌هایی که در این پژوهش به دست آمد، مشکلات جسمی و روحی کودک بود که شامل زیرمفهوم‌های بیماری جسمی کودک، تمارض کودک، مشکلات رشدی کودک، اختلالات روحی کودک، مشکلات گفتاری، اثرات و عوارض داروها، پرخاشگری کودک و مورد تمسخر واقع شدن کودک است. جوادپور و مقدادی [۱۵] در پژوهش خود با عنوان نقش والدین در ارتقای سلامت معنوی کودکان در اسلام بیان کردند که هرچند حمایت از سلامت روحی و روانی کودک انکارناپذیر است و تلاش‌های متعددی در این خصوص انجام شده است، متأسفانه زیان‌بارتری اعمالی که سلامت کودکان را در معرض خطر قرار می‌دهد، نه تنها رو به کاهش نیست، بلکه با حادترین شکل بروز می‌کند. از این رو سلامت روحی و روانی کودک یکی از مهم‌ترین مباحث ارائه‌شده در آموزه‌های اسلامی و پژوهش‌های علمی است.

از دیگر درون‌مایه‌هایی که در این پژوهش به دست آمد، نگرانی از آینده کودک بود که شامل زیرمفهوم‌های نگرانی و تشویش از آینده کودک، نگرانی از آینده و نصیحت‌های مشفقانه، نگرانی از آینده و تلاش برای آموزش، سردرگمی و درماندگی والدین، ناامیدی والدین، استیصال والدین، دل‌واپسی والدین برای آینده و مقایسه فرزندان با دیگران است. Winarsih و همکاران [۱۶] در پاسخ به سؤال پژوهش خود در خصوص اضطراب از آینده فرزندان این‌گونه بیان کردند که والدین کودکان نسبت به آینده فرزندان خود اضطراب دارند. این اضطراب بر بهزیستی روان‌شناختی والدین تأثیر می‌گذارد. بنابراین، والدین برای کاهش سطح استرس خود به

حمایت مالی

این مطالعه فاقد حمایت مالی است.

خوارسگان) گرفته شده است. در تدوین این مقاله همه نویسندگان در طراحی، روش‌شناسی، مفهومی‌سازی، گردآوری و تحلیل داده‌ها، پیش‌نویس، ویراستاری و نهایی‌سازی نقش یکسانی داشتند.

REFERENCES

- Mazlounian S, Rastegar A, Seif MH. The effect of providing specialized training for learning disabilities to teachers on dictation achievement of students with learning disabilities in third grade elementary school. *J Learn Disabil.* 2019;8(2):125-39. [Persian] DOI: [10.22098/jld.2019.760](https://doi.org/10.22098/jld.2019.760)
- Azizi A, Mir Drikvand F, Sepahvandi MA. Comparison of the effect of the cognitive rehabilitation, neurofeedback and cognitive-behavioral play therapy on working memory in elementary school students with specific learning disability. *Knowledge & Research in Applied Psychology.* 2020;21(79):31-41. [Persian] DOI: [10.30486/jsrp.2019.578548.1541](https://doi.org/10.30486/jsrp.2019.578548.1541)
- Arfai Sedighi F, Tammanaifar MR, Dashtbanzade S. A comparison of the performance of children with and without learning disorder on visual-motor Bender Gestalt test. *J Learn Disabil.* 2012;2(1):1-14. [Persian]
- Adib Y, Mardan Arbat F. Parent's experience regarding participation in their children's education: A qualitative study. *J Educ Sci.* 2017;24(1):69-96. DOI: [10.22055/EDU.2017.11686.1231](https://doi.org/10.22055/EDU.2017.11686.1231)
- Alamdarloo GH, Esmmaeelbeygi HM, Anjomshoaa MR. The role of family communication patterns in predicting emotional intelligence of students with specific learning disorder. *J Child Ment Health.* 2018;5(3):115-25. [Persian] DOI: [10.1001.1.23222840.1397.8.0.35.0](https://doi.org/10.1001.1.23222840.1397.8.0.35.0)
- Hojjati H. Nursing research principles. Hakim Hidji; 2013.
- Abedsaeid J. Nursing research methodology. Salemi publications; 2014.
- Ahmadi H, Hemmati Alamdarloo G. The comparison of loneliness in mothers of children with neurodevelopmental disabilities. *JHBM.* 2016;4(3):50-7. [Persian] DOI: [10.21859/jhbm-06033](https://doi.org/10.21859/jhbm-06033)
- van Eldik WM, de Haan AD, Parry LQ, Davies PT, Luijk MPCM, Arends LR, et al. The interparental relationship: Meta-analytic associations with children's maladjustment and responses to interparental conflict. *Psychol Bull.* 2020;146(7):553-94. PMID: [32437177](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32437177/) DOI: [10.1037/bul0000233](https://doi.org/10.1037/bul0000233)
- Scherer N, Verhey I, Kuper H. Depression and anxiety in parents of children with intellectual and developmental disabilities: A systematic review and meta-analysis. *PLoS One.* 2019;14(7):1-18. PMID: [31361768](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31361768/) DOI: [10.1371/journal.pone.0219888](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0219888)
- Elahi Z, Firouzja'Ee MH, Abedini M. Multiple dimensions of parental involvement and their role in academic motivation of primary school 6th graders. *Journal of Family and Research.* 2020;17(1):103-26. [Persian] DOI: [20.1001.1.26766728.1399.17.1.6.8](https://doi.org/10.1001.1.26766728.1399.17.1.6.8)
- Zoghipaidar MR, Yaghobi A, Nabizadeh S. Comparison between involvement style and effective factors in parental involvement related to learning in students with and without ADHD. *J Except Educ.* 2016;16(141):14-24. [Persian]
- Dirhamsyah D, Kesuma N, editors. The socio-economic existence of parents of students will influence the achievements of students. Multi-Disciplinary International Conference University of Asahan; 2019.
- Bastani F, Sayahi S, Haghani H. Social support and relationship with hope among mothers of a child with leukemia. *J Clin Nurs Midwifery.* 2012;1(1):23-32. [Persian]
- Meghdadi MM, Javadpour M. The Parents Role in Promoting the Spiritual Health of Children in Islam. *Med History J.* 2016;8(29):83-117. DOI: [10.22037/mhj.v8i29.16746](https://doi.org/10.22037/mhj.v8i29.16746)
- Winarsih T, Rohmadani ZV. Islamic hypnotherapy to reduce parent's anxiety towards the future of children with autistic spectrum disorders. *Al-Balagh.* 2020;5(1):1-26. DOI: [10.22515/al-balagh.v5i1.1953](https://doi.org/10.22515/al-balagh.v5i1.1953)
- Hesari M, Khzaei, N, Emadi Noori M. The process of improving the educational system: the role of teacher against the role of students. *J Eng Sci.* 2020;21(4):9-34.